

Ervaringen met een taalportfolio in het basisonderwijs

PETER BROEDER EN RIAN AARTS

In de loop van enkele jaren is een Taalportfolio voor het basisonderwijs ontwikkeld, geëvalueerd en bijgesteld. Het is in de eerste plaats een document voor de leerlingen zelf, bedoeld om de eigen taalbeheersing in te schatten en leerervaringen met andere talen en culturen vast te leggen. Op deze wijze kunnen leerlingen ervaren dat zij niet alleen talen leren op school, maar ook thuis, op straat en op vakantie. Met het taalportfolio krijgen de leerlingen bovendien een instrument in handen om hun eigen taalleerproces te sturen door aan te geven wat ze nog meer willen leren en hoe ze dat willen doen. Het onderzoek dat in dit artikel gepresenteerd wordt, laat zien wat leerlingen in het basisonderwijs en hun docenten vinden van het taalportfolio.

Het taalportfolio is een betrekkelijk nieuw instrument om met leerlingen te werken aan taal. Met een taalportfolio kan de leerling de eigen taalkennis inschatten en bewijzen van zijn talenkennis verzamelen. Ook kan hij door het werken met een taalportfolio zijn verdere leerproces sturen. Daarbij wordt het leren van talen in een informele context evenzeer gewaardeerd als het leren van taal in een formele context (op school).

Wij hebben een taalportfolio voor het basisonderwijs ontwikkeld. Dit staat niet op zichzelf, maar past binnen een veel breder Europees project. We gaan als eerste kort in op de achtergronden van het project. Vervolgens beschrijven we het doel en de kenmerken van het Taalportfolio voor het basisonderwijs. Dan beschrijven we de inhoud en geven we enkele voorbeelden van werkbladen. Tenslotte bespreken we enkele ervaringen opgedaan met het werken met ons taalportfolio.

Talen leren in Europa

De Raad van Europa heeft vanaf 1989 het project 'Language Learning for European Citizenship' laten uitvoeren (Raad van Europa, 2001). Doel van het project is bevordering van de bewustwording van een Europese culturele identiteit en bevordering van het wederzijds begrip tussen mensen uit verschillende culturen. Het leren van talen wordt gestimuleerd om zo wederzijds begrip en mobiliteit binnen Europa te bevorderen. In het project zijn twee instrumenten ontwikkeld:

- een Europees Referentiekader voor Talen
- een Europees Taalportfolio.

Een belangrijk onderdeel van het Europees Referentiekader is de specificatie van een Europese schaal van taalvaardigheid. Het is eigenlijk een meetlat waarmee de niveaus van taalvaardigheid die in de verschillende Europese landen worden gehanteerd, vergeleken kunnen worden. Het Referentiekader is bedoeld als een transparant, flexibel en open instrument gericht op de verschillende vormen van taalgebruik en leren al dan niet in een formele context (Trim, 1997). De volgende vijf taalvaardigheden worden onderscheiden: luisteren, lezen, gesproken interactie, gesproken productie en schrijven. Voor elke taalvaardigheid wordt de taalgebruiker ingedeeld in zes niveaus: A1, A2, B1, B2, C1 en C2. De niveaus zijn gespecificeerd middels descriptoren.

Het tweede instrument is een Europees taalportfolio. In de periode 1998-2001 is in meer dan 15 Europese landen aan een landspecifieke versie van een taalportfolio gewerkt. Schärer (2001) geeft een samenvatting van de ontwikkelingen en ervaringen in de betrokken Europese landen. De Raad van Europa (2004) heeft richtlijnen vastgesteld waaraan de taalportfolio's moeten voldoen. Een belangrijke richtlijn is dat een taalportfolio bestaat uit drie onderdelen:

1. In het talenpaspoort kan de taalgebruiker zijn eigen taalachtergrond vermelden, andere talen die zijn geleerd, zowel op school als daarbuiten, en een overzicht van officiële diploma's.
2. De taalbiografie bestaat uit stellingen over taalgebruik waarmee de taalgebruiker voor zichzelf kan nagaan hoe goed hij een bepaalde taal beheerst.
3. Het dossier bevat een lijst van voorbeelden van eigen werk.

In Nederland is sinds 1998 ervaring opgedaan met Nederlandse versies van taalportfolio's (Alkema, Kaldewij & Van Tartwijk, 2000; Stoks, 1998). Voor verschillende doelgroepen

zijn projecten opgezet en taalportfolio's ontwikkeld. Eén van de projecten in Nederland betreft de ontwikkeling van taalportfolio's voor het basisonderwijs. Dit project wordt uitgevoerd door Babylon, Centrum voor Studies van de Multiculturele Samenleving van de Universiteit van Tilburg. Doel is nagaan hoe taalportfolio's voor het basisonderwijs eruit zou moeten zien en nagaan wat voor functies deze kunnen vervullen. Zo zijn er taalportfolio's ontwikkeld voor docenten (Aarts & Broeder, 2004a en 2004b) en voor leerlingen in het basisonderwijs (Aarts & Broeder, 2003a en 2003b) waar we nu nader op ingaan.

Uitgangspunten voor het Taalportfolio Basisonderwijs

Naast het ontwikkelen van een taalportfolio voor het basisonderwijs, is een doelstelling het creëren van draagvlak voor een taalportfolio en bijstellen van het taalportfolio op basis van een evaluatie. Hierbij zijn we uitgegaan van de talenrijkdom van leerlingen. Daarnaast zijn de beoogde functies van het taalportfolio en het concept van doorlopende leerlijnen belangrijke uitgangspunten. Deze uitgangspunten worden hieronder aan de orde gesteld.

Aan de ontwikkeling van het taalportfolio ligt een tweeledige visie op talen en het leren van talen ten grondslag. De kern van deze visie is: alle talen tellen mee en talen leer je overal. In een taalportfolio komen niet alleen de officiële talen die op school onderwezen worden aan bod, maar alle talen waarmee de leerling in aanraking komt, tellen mee. Leerlingen kunnen ook in andere domeinen (buiten de school) talen leren, zoals thuis, op straat en op vakantie. Taal wordt geleerd door deze te gebruiken in situaties die de moeite waard zijn; dit sluit aan bij een communicatieve aanpak van taalonderwijs. Alle talenkennis van leerlingen wordt in een taalportfolio

opgenomen en gelijk gewaardeerd.

Een taalportfolio kan fungeren als evaluatie-instrument, planningsinstrument en documentatie-instrument. Leerlingen kunnen met het taalportfolio hun niveau van talenkennis inschatten (evaluatie). Doordat dit gebeurt aan de hand van Europese taalniveaus is de talenkennis van leerlingen direct vergelijkbaar met dat van anderen, ook buiten Nederland. Verder kunnen leerlingen hun eigen taalleerproces sturen door aan te geven wat ze nog meer willen leren en hoe ze dat willen doen (planning). Tenslotte heeft het taalportfolio een dossierfunctie. Het is een verzamelaarsplaats van bewijsmateriaal dat de taalvaardigheid van de leerling illustreert (documentatie).

Het taalportfolio is op verschillende momenten in de schoolloopbaan van leerlingen inzetbaar. Het taalportfolio kan van belang zijn bij de overgang van de ene school naar de andere, zodat de nieuwe school weet wat de leerling op het gebied van talen allemaal gedaan heeft. Het taalportfolio kan ook een rol spelen bij de overgang van het basisonderwijs naar het voortgezet onderwijs. Op latere leeftijd kan het taalportfolio ook als bewijsstuk dienen bij de overgang van het onderwijs naar de werkvloer, naast de reguliere diploma's.

'the pupil is the owner'

Het taalportfolio is een document van de leerling zelf. Het is een document dat in de loop van de tijd steeds uitgebreid en aangevuld wordt. Interessant is dat een taalportfolio niet alleen weergeeft wat op school is geleerd. Met hun taalportfolio kunnen leerlingen ook aangeven welke activiteiten buiten de school zijn ondernomen en wat zij daarvan geleerd hebben. Gedacht kan worden aan contacten met familie in het buitenland en aan het spreken van Turks met vader en moeder.

Het werken met het taalportfolio is dan ook geen eenmalige actie, maar eerder een procesverslag van het leren van een taal. De leerling stuurt door het werken met het taalportfolio zijn eigen leerproces en verzamelt bewijsmateriaal dat zijn vaardigheden in talen illustreert.

Kenmerken van het Taalportfolio Basisonderwijs

Voor Taalportfolio Basisonderwijs zijn taalinhoudelijke en didactische overwegingen gemaakt die van invloed zijn geweest op de uiteindelijke kenmerken van het taalportfolio. We laten hieronder de kenmerkende aspecten van het taalportfolio de revue passerend: inzetbaarheid, descriptoren, zelfinschatting, schooltaal-thuistaal en aansluiting bij taalportfolio voor het voortgezet onderwijs

Het Taalportfolio Basisonderwijs is inzetbaar in de bovenbouw (in de groepen 6, 7 en 8). Het werken met een taalportfolio vraagt van de leerlingen reflectie op de eigen talenkennis en het leren van taal. Daarnaast wordt van hen verwacht dat ze doelen en plannen formuleren voor hun eigen taalleerproces. Dit kunnen we verwachten van leerlingen in de bovenbouw (leerlingen van negen jaar en ouder), maar niet van jongere leerlingen.

In het taalportfolio voor het basisonderwijs zijn niet alle descriptoren van het Europees Referentiekader opgenomen. Voor leerlingen in het basisonderwijs werkt het demotiverend wanneer zij per niveau een tiental descriptoren zouden moeten doornemen om een inschatting van hun vaardigheid te maken. Bovendien is een aantal van de descriptoren van het Europees Referentiekader nauwelijks relevant of herkenbaar voor deze leeftijdsgroep. Om deze redenen hebben wij ervoor gekozen om per taalniveau drie voor deze leeftijdsgroep relevante descriptoren op te nemen in het taalportfolio. Daarnaast zijn

in het taalportfolio voor het basisonderwijs alleen de niveaus A en B van het Europees Referentiekader opgenomen. Niveau C wordt waarschijnlijk niet of zeer zelden bereikt door leerlingen op de basisschool.

De zelfinschatting door de leerling speelt een prominente rol in Taalportfolio Basisonderwijs. Hiervoor is gekozen omdat het taalportfolio in de eerste plaats een document voor en van de leerling zelf moet zijn. In het taalportfolio komt de inschatting door de docent ook aan bod, maar deze neemt een veel minder prominente plaats in.

Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen talen die onderwezen worden op school en talen waarbij dat niet het geval is. In dit taalportfolio worden de talen die geleerd zijn binnen en buiten school op dezelfde manier behandeld en krijgen hierdoor ook dezelfde waardering.

Tot slot is er naar gestreefd het Taalportfolio Basisonderwijs zoveel mogelijk te laten aansluiten bij dat voor het voortgezet onderwijs. Beide portfolio's bestaan uit dezelfde onderdelen, hanteren de niveaus van het Europees Referentiekader en vragen om eenzelfde werkwijze. Door de afstemming van de taalportfolio's op de verschillende leeftijdsgroepen, zijn er echter ook verschillen tussen de portfolio's ontstaan. Ten eerste zijn in het taalportfolio voor het basisonderwijs – in tegenstelling tot dat voor het voortgezet onderwijs - niet alle descriptoren en niet alle niveaus van het Europees Referentiekader opgenomen. Daarnaast zijn de beschrijvingen van situaties (de uitleg van de descriptoren) verschillend, omdat de situaties afgestemd zijn op de specifieke leeftijdsgroep. Ondanks deze verschillen is er wel een duidelijke lijn tussen de portfolio's en is het portfolio voor de leerling in het basisonderwijs bij de overgang naar het voortgezet onderwijs vergelijkbaar met en vertaalbaar naar het portfolio voor het voortgezet onderwijs.

Hoe ziet het Taalportfolio Basisonderwijs eruit?

Het Taalportfolio Basisonderwijs voor leerlingen bestaat uit drie onderdelen, het Talenpaspoort, de Taalbiografie en het Dossier. Het Talenpaspoort geeft een samenvatting van de taalvaardigheden die de leerling beheerst en biedt een overzicht van leerervaringen met andere talen en culturen. Het paspoort begint met een uitleg voor de leerling, vervolgens zijn er drie bladen, namelijk *Wat heb ik geleerd?*, *Wat vindt mijn docent?* en *Mijn ervaring met talen*. Op het eind van dit artikel laat Figuur 1 een voorbeeld van een blad zien.

In de Taalbiografie kan de leerling registreren hoe het met zijn talenkennis gesteld is. Er zijn werkbladen voor de volgende vaardigheden: luisteren, lezen, praten met anderen, spreken en schrijven. Behalve aangeven wat hij al kan, kan de leerling ook aangeven wat hij zou willen leren en hoe hij dat wil doen. De leerling kan daarmee de verdere ontwikkeling van zijn talenkennis plannen en het verloop volgen. Het gaat hierbij uitdrukkelijk om zowel schooltalen als talen die buiten de schoolcontext geleerd worden. In Figuur 2 is een werkblad uit de Taalbiografie afgebeeld. Eveneens te zien op het eind van dit artikel.

In het Dossier kunnen bewijsstukken verzameld worden van de talenkennis van de leerling. Dit kunnen werkstukken zijn die te maken hebben met talen geleerd buiten school (bijvoorbeeld een briefkaartje van een vakantie vriendin) of stukken die te maken hebben met talen geleerd op school (bijvoorbeeld een opstel, een opdracht). In het Taalportfolio zelf zijn ook enkele taaltaken opgenomen waarmee de leerling kan zien wat hij kan (bijvoorbeeld 'schrijf een brief in een andere taal dan Nederlands'). Meer suggesties voor taaltaken kan de leerling downloaden op de website www.taalportfolio.com.

Ervaringen met het Taalportfolio Basisonderwijs

Wij zijn vanaf 1998 begonnen met de inzet van het taalportfolio in het basisonderwijs (zie Broeder, 2001). In de eerste projectjaren is nagegaan welke vorm een taalportfolio zou moeten hebben om voor leerlingen in het basisonderwijs bruikbaar en aantrekkelijk te zijn. Het taalportfolio is in de loop der tijd op basis van de ervaringen van leerlingen en leerkrachten een aantal keren aangepast en verbeterd. Hierdoor zijn er een aantal versies geweest, waarna uiteindelijk in 2003 de definitieve versie tot stand gekomen is (Aarts & Broeder, 2003a en 2003b). Deze voldoet aan de richtlijnen van de Raad van Europa en is geaccrediteerd door de Raad. Deze versie is op 26 september 2003, de Europese Dag van de Talen, gepresenteerd.

Gedurende het project is er op verschillende scholen in verschillende plaatsen in

Nederland gewerkt met het taalportfolio. Steeds zijn er evaluaties uitgevoerd om na te gaan hoe leerlingen en docenten het werken met het taalportfolio ervaren. Uitgebreide informatie over de ontwikkeling en ervaringen met het Taalportfolio Basisonderwijs is te vinden in Broeder (2001) en Aarts & Broeder (2004a). Hier worden slechts enkele opvallende ervaringen en evaluaties weergegeven. Tabel 1 laat de oordelen van leerlingen over het werken met het taalportfolio zien.

De onderzoekspopulatie in het schooljaar 2000/2001 bestond uit 719 leerlingen op 10 scholen in 4 gemeenten. Voor deze leerlingenpopulatie geldt dat het merendeel het werken met het taalportfolio leuk vindt (76%). De meeste leerlingen vinden het ook leuk om een taalportfolio te hebben (80%) en vinden het werken met het taalportfolio gemakkelijk (86%). Iets meer dan de helft van de leerlingen vindt het werken met het taalportfolio belangrijk (53%). Verreweg de

Leerlingoordeel	N totaal	Ja		Nee	
		N	%	N	%
Werkwijze					
Leuk	565	429	76	136	22
Leuk te hebben	544	433	80	111	20
Gemakkelijk	514	440	86	74	14
Functie					
Belangrijk	400	210	53	190	47
Laat zien wat ik kan	473	399	84	74	16
Ik leer veel	477	379	80	98	20
Gedragintentie					
Vaker mee werken	471	317	67	154	33
Iedereen laten zien	*	106	-	*	-

* gegevens niet beschikbaar

Tabel 1: Evaluaties van het Taalportfolio Basisonderwijs door leerlingen in het schooljaar 2000/2001

meeste leerlingen zeggen dat hun taalportfolio laat zien wat ze kunnen (84%) en dat ze veel hebben geleerd van werken met hun taalportfolio (80%). Een groot aantal leerlingen wil ook vaker met het taalportfolio werken (67%). Gelet op het over het algemeen positieve oordeel van de leerlingen, is het opmerkelijk dat slechts een klein aantal van 106 leerlingen (van de 400-565 leerlingen) het taalportfolio aan iedereen wil laten zien. De meeste leerlingen lijken hun taalportfolio te zien als iets persoonlijks, iets voor zichzelf.

Bij de evaluaties is ook nagegaan of meertalige leerlingen mogelijk anders oordelen over het taalportfolio dan eentalige leerlingen. De meertalige leerlingen hadden aangegeven dat thuis wel eens een andere taal dan Nederlands wordt gebruikt. Er bleek inderdaad een verschil te zijn tussen de groep van eentalige (Nederlandse) leerlingen en de groep van meertalige leerlingen. In elk schooljaar (vanaf 1998) komt hetzelfde gegeven naar voren, namelijk dat meertalige leerlingen positiever oordelen over het taalportfolio dan eentalige leerlingen. In het algemeen kunnen we stellen dat meertalige leerlingen het werken met

een taalportfolio nog belangrijker en leuker vinden dan eentalige leerlingen.

We hebben ook een vergelijking gemaakt tussen jongens en meisjes. Hieruit komt naar voren dat meisjes in het algemeen positiever oordelen over het taalportfolio dan jongens. Meisjes vinden het werken met een taalportfolio meestal leuker dan jongens en zij denken ook dat ze er meer van leren.

Naast de oordelen van leerlingen hebben we ook docenten gevraagd om hun oordeel over het Taalportfolio Basisonderwijs. Het gaat dus om een evaluatie van een voorlaatste versie van het geaccrediteerde Taalportfolio Basisonderwijs. In Tabel 2 wordt weergegeven hoe docenten die in het schooljaar 2002/2003 werkten met het taalportfolio, erover oordeelden.

Nagenoeg alle ondervraagde docenten vinden het taalportfolio belangrijk. Men vindt het portfolio in het algemeen ook in meerdere of mindere mate duidelijk, maar de aantrekkelijkheid laat te wensen over. De helft van de docenten vindt het portfolio in de huidige vorm niet aantrekkelijk ('te abstract', 'te veel invulwerk').

	Oordeel van de docent		
	Aantrekkelijk	Duidelijk	Belangrijk
Algemeen	1.63	2.25	2.88
Talenpaspoort	2.00	2.63	3.00
Taalbiografie	2.13	2.25	2.50
Dossier en taaltaken	3.00	3.00	3.00

Tabel 2 Evaluatie van de vorm van het Taalportfolio Basisonderwijs door acht docenten in het schooljaar 2002/2003 (gemiddelde score op driepuntsschaal: 1=nee, 2=een beetje, 3=ja).

De meeste docenten vinden het Taalportfolio wel geschikt voor de leerlingen, hoewel hierbij de kanttekening gemaakt wordt dat het verschilt per leerling. Sommige docenten vinden het portfolio voor groep 7 te moeilijk. Docenten van mono-etnische scholen vinden het soms niet interessant voor hun leerlingenpopulatie. Er wordt ook opgemerkt dat het werken met een portfolio meisjes meer aanspreekt dan jongens.

Wanneer we naar de verschillende onderdelen kijken, valt op dat het Dossierdeel met de taaltaken door alle docenten zeer positief ontvangen wordt. Dit onderdeel spreekt de leerlingen het meest aan. Het Talenpaspoort en de Taalbiografie worden wel belangrijk gevonden, maar soms te moeilijk of niet aantrekkelijk.

Op basis van deze evaluatie is daarom veel aandacht besteed aan het verhogen van de aantrekkelijkheid en duidelijkheid van vooral het Talenpaspoort en de Taalbiografie van de definitieve versie van het Taalportfolio Basisonderwijs.

Er is aan docenten ook gevraagd of ze effecten zien van het werken met portfolio en welke effecten dan. De resultaten worden weergegeven in Tabel 3.

De docenten zien wel effecten van het werken met het taalportfolio op de leerlingen. De meeste docenten vinden dat de leerlingen meer inzicht in de eigen vaardigheden krijgen door het portfolio. Een effect dat men ook ziet, maar minder uitgesproken, is dat leerlingen leren om de eigen ontwikkeling te plannen.

De docenten zijn verdeeld over de vraag of het werken met het portfolio ook op henzelf effect heeft gehad. Een vijftal docenten zegt door het werken met het portfolio zelf meer inzicht te hebben gekregen in de vaardigheden van hun leerlingen. De meeste docenten zien het taalportfolio als een hulpmiddel bij het uitvoeren van hun onderwijstaak.

Conclusies

We hebben via een bottom-up benadering in samenwerking met leerlingen en docenten gewerkt aan de ontwikkeling, evaluatie en verbetering van een taalportfolio voor het basisonderwijs. We hebben ook in de lespraktijk gezien hoe aanvankelijke scepsis van docenten omsloeg naar enthousiasme.

Effect	Gemiddelde score
Effect op leerling: inzicht in vaardigheden	2.57
Effect op leerling: plannen van ontwikkeling	1.86
Effect op docent: inzicht in vaardigheden van leerling	2.14
Effect op docent: hulpmiddel bij onderwijstaak	2.14

Tabel 3 Effecten van het werken met het Taalportfolio Basisonderwijs volgens zeven docenten in het schooljaar 2002/2003 (gemiddelde score op driepuntsschaal: 1=geen effect, 2=een beetje, 3=duidelijk effect)

We zien uit de evaluaties dat de evaluatieve en documenterende functie van het portfolio zeker uit de verf komen. Leerlingen en docenten geven aan dat het portfolio de mogelijkheid geeft om de vaardigheden van leerlingen op talengebied vast te stellen en te documenteren. De planningsfunctie wordt door leerlingen meer onderkend dan door docenten. De meeste leerlingen geven aan dat ze veel leren van het werken met het taalportfolio. Sommige docenten vinden dat leerlingen hun eigen taalleerproces meer planmatig gaan bekijken en dat proces ook zelf gaan sturen. Maar andere docenten zien dit effect van het taalportfolio niet. De implementatie van het portfolio in de schoolpraktijk zal daar zeker mee te maken hebben. We hebben namelijk ook gezien dat docenten op zeer verschillende manieren met het portfolio werken.

Een opvallend gegeven is dat meertalige leerlingen steeds wat positiever oordelen over het taalportfolio dan eentalige leerlingen. Door het werken met het taalportfolio komen de talen die leerlingen thuis spreken op school aan bod en krijgen ze ook waardering. Het feit dat deze talen nu ook meetellen en als een pluspunt gezien worden, bevordert het zelfvertrouwen van leerlingen. Daarnaast valt op dat meisjes het werken met het taalportfolio positiever beoordelen dan jongens. Ook docenten merken op dat het taalportfolio in het algemeen meisjes meer aanspreekt dan jongens.

Er is nu weliswaar een definitieve, door de Raad van Europa geaccrediteerde versie van het Taalportfolio Basisonderwijs, maar daarmee is de ontwikkeling van het taalportfolio niet afgerond. Voor de verdere ontwikkeling en uitbouw van het taalportfolio blijft de implementatie van het taalportfolio in de onderwijspraktijk van belang. Speciale aandacht heeft het effect van zelf-reflectie in competentiegericht zelfstandig leren. In volgende fasen van het project (onder anderen Brust, 2004, Wieme 2005; Hoendervangers,

2005) worden de mogelijkheden onderzocht van digitale leeromgevingen (ofwel E-portfolio's). We willen zo meer inzicht krijgen op het effect (attitude, kennis, gedrag) van werken met taalportfolio's bij het leren reflecteren op en sturen van het eigen taalleerproces.

WEBSITES

www.taalportfolio.nl
www.taalportfolio.com
www.taalportfolio.info
www.europeestaalportfolio.nl

LITERATUUR

Aarts, R., & Broeder, P. (2003a). *Taalportfolio Basisonderwijs*. Alkmaar: Europees Platform (accr.nr. 33.2003).

Aarts, R., & Broeder, P. (2003b). *Taalportfolio Basisonderwijs. Handleiding*. Alkmaar: Europees Platform (accr.nr. 33.2003).

Aarts, R., & Broeder, P. (2004a). *Werken met een taalportfolio in het basisonderwijs; leerlingenportfolio en docentenportfolio*. Alkmaar: Europees Platform.

Aarts, R., & Broeder, P. (2004b). Een taalportfolio voor docenten in het basisonderwijs, *Toegepaste Taalwetenschap in Artikelen* 72, 75-88.

Alkema, J., Kaldewaij, J., & Van Tartwijk, J. (2000). *Onderzoek Nederlandse pilot Europees taalportfolioproject*. Utrecht: IVLOS, Universiteit Utrecht.

Broeder, P. (2001). *Een Europees Talenpaspoort. Op reis in het basisonderwijs*. Alkmaar: Europees Platform.

Brust, I. (2004). Het taalportfolio gedigitaliseerd. In R. Aarts, P. Broeder & A. Maljers (Redactie), *Jong geleerd is oud gedaan. Talen leren in het basisonderwijs*. Alkmaar: Europees Platform, p. 163-173.

Hoendervangers, R. (2005). *Digitaal portfolio. De ontwikkeling van een digitaal taalportfolio voor het onderwijs*. Tilburg: UvT.

Raad van Europa (2001). *A Common European Framework of Reference for Languages: learning, teaching, assessment*. Cambridge: Cambridge University Press.

Raad van Europa (2004). *European Language Portfolio (ELP). Principles and guidelines*. Strasbourg: Council of Europe (Document DGIV-EDU-LANG, 2000, 33 rev.1 Revised in June 2004).

Schärer, R. (2001). *A European Language Portfolio - Final Report on the Pilot Project (1998-2000)*. Strasbourg: Council of Europe.

Stoks, G. (1998). *De ontwikkeling en piloting van een Europese taalportfolio: projectplan*. Enschede: SLO.

Trim, J. (1997). *Modern languages: learning, teaching, assessment. A Common European Framework of Reference*. Strasbourg: Council for Cultural Cooperation, Education Committee.

Wieme, F. (2005). *Digitaal Portfolio. Ontwikkeling van een digitaal portfolio met de portfoliofuncties en ondersteuning van e-learning*, Tilburg: UvT.

Blad 1: Wat heb ik geleerd?

What have I learned?
Qu'est-ce que j'ai appris?

Op dit blad kan je bijhouden hoe goed jij bent in jouw talen. Daarvoor moet je eerst de werkbladen van de biografie invullen.
Schrijf daarna op dit blad de taal en de datum waarop je de biografie ingevuld hebt op.
Kijk dan op de werkbladen en vul in hoe goed je de taal kent: als je bijvoorbeeld bij lezen A1 drie keer dat kan ik wel ingevuld hebt dan zit je op dat niveau. Op dit blad zet je dan bij lezen een cirkel om A1. Als je bijvoorbeeld bij lezen A2 één keer dat kan ik een beetje en twee keer dat kan ik niet ingevuld hebt, dan lees je nog niet goed genoeg voor niveau A2. Je zit dan ook op niveau A1 en mag een cirkel zetten om A1. Zo vul je de vijf vaardigheden *luisteren, lezen, praten met anderen, spreken* en *schrijven* in.
Onder 'opmerkingen' kan je nog dingen opschrijven die je opgevallen zijn, bijvoorbeeld dat je niveau voor lezen hoger is dan voor spreken.
Als je een tijd later de werkbladen nog eens invult, kan je weer op dit blad opschrijven hoe goed je dan bent in jouw talen. Schrijf ook weer de datum erbij. Je kunt dan zien of je vooruitgegaan bent in jouw talen.

Taal: _____												
Datum: _____				Datum: _____				Datum: _____				
<i>Luisteren</i>												
A1	A2	B1	B2	A1	A2	B1	B2	A1	A2	B1	B2	
<i>Lezen</i>												
A1	A2	B1	B2	A1	A2	B1	B2	A1	A2	B1	B2	
<i>Praten met anderen</i>												
A1	A2	B1	B2	A1	A2	B1	B2	A1	A2	B1	B2	
<i>Spreken</i>												
A1	A2	B1	B2	A1	A2	B1	B2	A1	A2	B1	B2	
<i>Schrijven</i>												
A1	A2	B1	B2	A1	A2	B1	B2	A1	A2	B1	B2	
<i>Opmerkingen</i>												

Taalportfolio Basisonderwijs - Deel 1 Talenpaspoort
Blad 1: Wat heb ik geleerd? 13

Figuur 1: Het blad 'Wat heb ik geleerd?' uit het Talenpaspoort (Aarts & Broeder, 2003a).

Werkblad 3: Praten met anderen

Spoken interaction
Prendre part à une conversation

Taal: _____ Datum: _____

A1-A2

Wat kan ik?	Uitleg	Dat kan ik			Dat wil ik
		Niet	Een beetje	Wel	Wel
Ik kan om iets vragen wat ik nodig heb	Je kunt in een winkel vragen om een brood, melk enzovoet, of bij een loket om een kaartje	☐	☐	☐	☐
Ik kan vragen hoe het met iemand gaat en daarop reageren	Je kunt dingen zeggen als <i>hoe gaat het?, met mij goed</i>	☐	☐	☐	☐
Ik kan reageren op eenvoudige vragen en opmerkingen	Je kunt dingen zeggen als <i>alstublieft, dank u wel, sorry, hallo en tot zins</i>	☐	☐	☐	☐

Wat kan ik?	Uitleg	Dat kan ik			Dat wil ik
		Niet	Een beetje	Wel	Wel
Ik kan een afspraak met een bekende maken	Zoals afspreken met een vriend wat je gaat doen, hoe laat en waar je elkaar ontmoet	☐	☐	☐	☐
Ik kan een eenvoudig telefoongesprek voeren	Je kunt opbellen, zeggen wie je bent en wat je wilt	☐	☐	☐	☐
Ik kan een kort gesprek voeren met iemand die ik goed ken	Je kunt bijvoorbeeld vertellen waar je geweest bent en wat je gedaan hebt, je kunt korte vragen stellen	☐	☐	☐	☐

Taalportfolio Basisonderwijs - Deel 2 Taalbiografie
Werkblad 3: Praten met anderen 33

Figuur 2: Het werkblad 'Praten met anderen' uit de Taalbiografie (Aarts & Broeder, 2003a).